

מחודדין בפיר

עיונים בפרשת השבוע

גליליך תתקצ"ט

שבז"ב

והתקדשתם והייתם קדושים. הנה יצאנו מימות חג המצות, חג שכל יהודי ויהודי באשר הוא, מקפיד מאוד שלא יבוא לו אפילו פירור של חמץ, מלבד שאר ההקפדות וההחמרות. יוצאים מהימים של למאן תספר באזני בנך, והגדת לבניך, לימים של וספרתם לכם, לספר לעצמינו, שכל מה שאנחנו דורשים מזולתינו עלינו לקיים בעצמינו. זהירות במאכלים, זה כל השנה. כל מי שילמד באר היטיב את סופה של הפרשה יקבל על עצמו דקדוקים חמורים לבל ייכנס משהו שרץ שיטמא את עצמו ויטמטם את עצמו. הפרשה מתחילה בחגיגה עצומה של חנוכת המשכן, יום מיוחד שנטל עשר עטרות, שמחת עם ישראל בראותם את האש היורדת מן השמיים והענן מכסה את האוהל מועד, סימן שהשכינה שורה בישראל. באותה מעמד ממש, הקב"ה מציב גבול, עבודת השי"ת היא כפי שנצטוו על ידי משה רבינו מפי הגבורה. אין להקריב אש זרה לפני השי"ת. אהרן הכהן מלמד אותנו איך מקבלים גזירה מן השמיים, באהבה ובשתיקה. משם, הוא ובניו הנותרים, עם משה רבינו מלמדים את כלל ישראל את קדושת השולחן הטהור והפה. כדי שהשכינה תמשיך להיות בתוכינו עלינו להתקדש במאכלינו ולהיות קדושים. גם מההפטרה אנחנו לומדים שיש לשמור על ההלכות. דוד המלך, גם למד בדרך הקשה איך מעלים את ארון הקודש לירושלים. רק כאשר נפנים לגמרי, ללמוד לסגור את הפה שלא ייכנסו מאכלים טמאים ומטמטמים, אזי הקב"ה יטהרנו מקליפותינו וישפיע עלינו שפע רב בביאת גואל צדק.

וטעם קרב אל המזבח, ויקרב אהרן אל המזבח וישחט. על דעתי בדרך הפשט, יאמר קרב אל כפון המזבח ועשה שם החטאת והעולה, כי הם שחיתתו כפון, ואמר משה בן דוד קלרה שכבר ידע אהרן זה: אל כל נתעוררו רבותינו בזה, ומשלו משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שנשא אשה והיתה מתביישת מלפניו, נכנסה אלכלה אחותה, אמרה לה, אחותי למה נכנסת לדבר זה לא שתשמי את המלך, הגיסי דעתך ובוואי שמשית את המלך. כך אמר לו משה לאהרן, אהרן אחי למה נבחרת להיות כהן גדול לא שתשרת לפני המקום, הגם דעתך ובווא ועבוד עבודתך. ויש אומרים, היה אהרן רואה את המזבח כתבנית שור והיה מתירא ממנו, נכנס משה אלכלו אמר לו אהרן אחי לא תירא ממה שאתה מתירא, הגם דעתך ובה קרב אליו, לכך אמר קרב אל המזבח. ויקרב אל המזבח, בזריזות: וטעם דבר זה, כי בעבור שהיה אהרן קדוש ה' ואין צנפשו חטא זולתי מעשה העגל, היה החטא ההוא קבוע לו במחשבתו, כענין שנאמר וחטאתי נגדי תמיד, והיה נדמה לו כאילו אורת העגל שם מעכב בכפרותיו, ולכך אמר לו הגם דעתך, שלא יהיה שפל רוח כל כך שכבר ראה אלהים את מעשיו. ואחרים מפרשים שהיה השטן מראה לו כן, כמו שאמרו שם, אהרן אחי אף על פי שנתרצה המקום לכפר עונותיו לריק אתה ליתן לתוך פיו של שטן שמה יסטינך צביאתך למקדש וכו' בתורת כהנים: וטעם וכפר בעדך ובעד העם. יאמר קרב אל המזבח

לעשות כל הקרצנות, ועשה תחילה את חטאתך ואת עולתך, וכפר בעדך תחילה בקרצנותיך, ובעד העם אחרי כן, שתעשה קרבן העם וכפר בעדם בקרצנם, לימד אותו שיבא זכאי וכפר על החייב. הרמב"ן מלמדינו עד כמה חטא העגל השאיר רושם. כעת שאהרן נבחר לכפר על עצמו הרגיש שאין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים. יתר על כן שנצטוו להקריב עגל. דבר זה רחוק מבינתו, הרי ידוע ששום בשר ודם לא יסלח לזולתו בדבר שחטא בו. האמת היא שמשה רבינו אבי הנביאים לא יכל להרגיש הרגשה זו של עומק החרטה, כי מעולם משה רבינו לא טעם טעם חטא. לכן, משה רבינו מציע לאהרן להגיס לבו. אהרן דווקא חשב שקרבן העגל הוא להתמיד חטאתו לפניו תמיד. הוא היה כל כך עניו ושפל רוח, שלא ראה שדווקא העגל מסמל ומעיד שלא חטא בעגל. זה היסוד של מי שעתיד לכפר על כלל ישראל, הוא זה שהרגיש את טעם החטא, ידע חרטה אמיתית ושברון הלב מהי, ממילא יוכל לרפאות שבורי לב ויחבוש לעצבותם וכפר בעדם.

וידום אהרן, שהתנחם בקידוש ה' שנקדש במוות: וידום אהרן. מאכלותיו ולא כבה ולא התאכל שכן כתיב כיחזקאל בן אדם הנני לוקח ממך את מחמד עיניך במגפה וגו' האנק דום מתים אכל לא תעשה. אף כאן וידום ממה שהיה רוצה להתאכל ולזכות. וזה מוסד ואמיתת פשוטו. אכל האגדה שאומר שהיה מנחמו משה לאהרן על שאמר לו הקב"ה ונקדש בכבודי וסבור הייתי או אני או אתה עכשיו תדע שהם גדולים ממני וסמך אין זה לפי הפשט וכי היה מבקר הקב"ה למשה עשו לי משכן וכו' ביום ימותו הגדולים שכם. הנה לפנינו שני פירושים שונים לגמרי על עניין אחד. הספורנו לומד ששתיקת אהרן היא היא נחמתו של קידוש השי"ת שיצא מזה, למען ישמעו וייראו שאין להקריב אש זרה אשר לא צוה השי"ת. מאידך הרשב"ם, אומר ששיקתו גרמה לו להתנחם. הדממה היא דממת אבל. במקום להחצין ולהביע רגשות בפומבי, הוא הפנים את התגובה. הפשטן הגדול אומר שאין זו בשורה שביום חנוכת המשכן הקב"ה יתקדש ע"י הריגת מקודשיו. לא שחלילה אהרן היה מטיח דברים כלפי שמיא, אבל הדום הוא התגברות השכל על הרגש, לדעת לקבל את הייסורים.

זאת החיה אשר תאכלו, הנה אחר שהתנכלו ישראל את עדים הרוחני שקנו במתן תורה, אשר זו היו ראויים לשירות שכינה עליהם בלתי אמלעי, כאמרו בכל המקום אשר אזכיר את שמי, אבא אליך וברכתך כמו שיהיה הענין לעתיד לבא, כאמרו ונתתי משכני בתוכם, ולא תגעל נפשי אתכם מאס האל יתברך אחר כך מהשרות עוד שכינתו ביניהם כלל, כאמרו כי לא אעלה בקרבך, והשיג משה רבינו בתפלתו איזה תיקון, שתשרה השכינה בתוכם באמצעות משכן וכליו ומשרתיו וזבחיו, עד שהשיגו וזכו אל וירא כבוד ה' אל כל העם ואל ירידת אש מן השמים וכן ראה לתקן מזגם שיהיה מוכן לאור באור החיים הנצחיים, וזה בתקון המזונות והתולדה, ואסר את המאכלים המטמאים את הנפש במדות ובמושכלות, כאמרו ונטמאתם בם וכאמרו אל תשקלו את נפשותיכם וכאמרו ולא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים, והתקדשתם והייתם קדושים פירוש נצחיים, מתדמים לצורא יתברך, כאמרו כי קדוש אני, ואסר הנדה והזבה והיולדה, לקדש את הזרע ולטהרו מכל טומאה, כאמרו והזרתם את בני ישראל מטמאתם, ולא ימותו בטמאתם, בטמא את משכני והזכיר לשון טומאה בנבלת בהמה וחיה טמאה ובח' שרצים ובנבלת בהמה טהורה שכל אחד מאלו יש טומאת מגע ובקאתם טומאת משא, אמנם המטמאים את הנפש בלבד, והם דגים ועופות וחגבים ושאר שרצים שאין בהם טומאת מגע כלל יזכור בהם שקוץ, כאמרו שקץ הם לכם, לא יאכלו שקץ הם, שקץ הוא לא יאכל, לא תאכלום כי שקץ הם. הספורנו הזה מדהים. בעצם, אנחנו, כל אחד ואחד מאיתנו, היינו משכן לשכינה. לא היינו צריכים

לא אדנים ולא קרשים ויריעות. אנחנו, הבשר ודם היינו מקום השראת השכינה, מקומו של השי"ת בעולם. אבל כאמור חטאנו בעגל. נתקנו עצמינו ממרכז הקדושה. עדיינו הוסר. בושתינו וחרפתינו לעין כל. תיקון חטא זה על ידי בניית משכן ומקדש חיצוני, עליה לרגל למשכן / מקדש ושם נראה לפני ואת פני האדון יתב"ש. בה בעת אנחנו, לא אבדה תקוותינו. ניתן בהחלט לחזור לקדושתנו הראשונה. זה בא דווקא בפרשת שמיני בה נתקדשו אהרן ובניו להיות קודש קדשים. ללמדינו שאדם ילוד אשה יכול להתעלות לקודש קדשים. בהקדשת חיו לקדושה. קדושת הנהגות הבית וקדושת המאכלים. לכן הסמיכות של טהרת השולחן, תזריע וקדושת ילדי ישראל, קדושת הפה שלא ידברו לשון הרע ויקבלו נגע צרעת. קדושת הבית בכל הנהגותיו. כמו שהאור החיים הקדוש מוסיף "והתקדשתם תעשו גדרים וסייגים לבל תטמאו, ובוה אני מבטיחכם שתהיו קדושים, וחזר ופירש באיזה דבר יהיו קדושים, ואמר כי קדוש אני, הנה מה שתולה טעם קריאתם קדושים, שהוא לצדו, הא למדת כי השרה שכינתו על הפרושים, ולזה יקראו על שמו", היינו שכמה שנקדש את עצמינו יותר ויותר כך נזכה להיות בעצמינו משכן לשכינה. קדושה זו בכל האופנים אשר הביא הספורנו. למעשה זה מתחלק לשלושה חלקים, עולם – מקום של קדושה, קדושת הבית בכל ענייני הצניעות וכדומה. שנה, קדושת הזמנים שבתות ומועדים, לרוממם ולקדשם בתפילה ובלימוד, במאכל ובמשתה. נפש, קדושת הגוף של אדם הישראלי הנברא ויש בו חלק א' ממעל. לראות שקדושה זו תסובבנו בכל מקום עת וזמן, אזי נזכה שוב לכל עשרת העטירות.

זאת החיה, ל' חיים לפי שיסראל דבוקים במקום וראויין להיות חיים לפיכך הבדילם מן הטומאה וגזר עליהם מלות ולחומות העולם לא חסר כלום משל לרופא שנכנס לבקר את החולה וכו' כדאי' במדרש רבי תנחומא: ונטמאתם בהם, חס אתם מטמאין בהם בארץ אף אני מטמא אתכם בעולם הבא ובישיבת מעלה: כי אני ה' אלהיכם, כשם שאני קדוש שאני ה' אלהיכם כך והתקדשתם קדשו את עצמכם למטה: והייתם קדושים, לפי שאני אקדש אתכם למעלה ולעולם הבא: כי אני ה' המעלה אתכם, ע"מ שתקבלו מלותי העלית אתכם (ד"א כי אני ה' המעלה אתכם בכולן כתיב והולאתי וכאן כתיב המעלה תנא דבי רבי ישמעאל אלמלא לא העליתי את ישראל ממלכים אלא בשביל שאין מטמאין בשרצים כשאר אומות דיים ומעלותא היא גבייהו והוא לשון מעלה). רש"י מריש ענייני קדושת המאכלות מבדיל בינינו לבין האומות. אנו נקראים חיים. חיים הם למוצאייהם. ה"מוצאייהם" שלנו זה הפה. פה שאמון על כי הם חיינו, חייב להיות קדוש וטהור כדי שנפעל דרך הפה, להיות חיים. דבר זה תלוי למה שנכנס לפה. הקב"ה הבדילנו מכל מאכל אשר רוחנית מזיקה לאדם, נצרף לדברי רש"י את דברי האור החיים הקדוש "עוד ירמוז שבאמצעות שמירת מצוה זו לא ישלטו עכו"ם בעם בני ישראל, עכו"ם יקראו שרצים ושקצים הרומשים על הארץ" היינו כל החיות שלנו בקדושת הפה. פה שמתקדש במה שנכנס אליו, יקודש היוצא מפיו. זאת עבודתנו בעולמינו לקדש פינו, כדי שנהיה כולנו חיים. הנה בעמדינו מיד לאחר "הדר קבלוה מאהבה" פחות משלושים יום של זמן חירותינו, אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה, ודאי שיש לדעת ולהקפיד על הנכנס לפינו בכל עת ושעה, בדיוק כמו שיש לנפות ולסנן את היוצא מפינו.